

## **СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВІАЦІЙНИХ ТЕРМІНІВ-КОМПОЗИТІВ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ**

Структурно-семантичні особливості термінів-комполітів широко досліджуються на матеріалі однієї мови (К. Городенська, В. Горпинич, Д. Дубравська, Є. Карпіловська, І. Кочан, А. Ніколаєва, Л. Фоміна, О. Мешков, Л. Омельченко та ін.), проте в аспекті перекладу розглядаються переважно фрагментарно (Л. Беляєва, Ю. Ванников, Ю. Зацний, В. Карабан, А. Коваленко, І. Корунець, Л. Латишев, Т. Лещук, Т. Мачай, А. Олійник, Л. Орлова, Р. Проніна, Г. Сергєєва, Н. Цимбал, Ф. Циткіна та ін.). Повною мірою це стосується і теорії перекладу українською мовою англійських авіаційних термінів-комполітів.

Класифікація англійських та українських авіаційних термінів, вилучених зі словників авіаційних термінів («The dictionary of aviation terminology», «Російсько-українсько-англійська авіаційна термінологія», «Англо-русский словарь по авиационной метеорологии», «Англо-русский авиационно-космический словарь», «English-Russian dictionary of civil aviation» тощо), вивчення особливостей семантичних і граматичних трансформацій лексичних одиниць, дистрибутивний та компонентний аналіз лексем дали змогу виявити певні закономірності перекладу термінів-комполітів. На рівні структури англійські авіаційні терміни-комполіти виявляють більш високу варіативність, ніж відповідні українські, і це вимагає пошуку додаткових способів їх перекладу. При цьому варіативність структури англійських термінів-комполітів поєднана з варіативністю їх написання. Переклад українською мовою англійських комполітів, які за своєю структурою наближені до словосполучень, супроводжується модифікаціями компонентів у векторі семантичного і синтаксичного розширення лексеми. Структура термінологічної одиниці кардинально змінюється, англійський термін-комполіт трансформується в українське термінологічне словосполучення (*fly-ball* – відцентровий вантаж). Максимальну близькість до словосполучень виявляють англійські конкатенаційні комполіти; відповідниками до них у мові перекладу

виступають, як показує матеріал, багатокomпонентні термінологічні сполуки (*fly-by-light* – світлодистанційна система керування польотом). Складність перекладу англійських авіаційних композитів, другий компонент яких виражений *past participle* (*nacelle-mounted* та ін.), пов'язана не стільки з пошуком українського відповідника, скільки із синтаксичною адаптацією варіанта перекладу в українському авіаційному тексті.

Специфіка внутрішньої форми англійських авіаційних композитів здатна викликати суттєві розбіжності у структурі англійського терміна і його українського відповідника. При перекладі складних англійських авіаційних термінів посесивного типу англійський іменник звичайно перетворюється на словосполучення (*firewall* – протипожежна перегородка), а прикметник – на прикметник-комполит зі з'єднувальним елементом (*frame-proof* – вогнестійкий). Терміни ендометричного типу перекладають за допомогою семантичного калькування, транскрибування, транслітерації, описового перекладу. Особливої уваги потребують ендометричні терміни з уявною семантичною прозорістю компонентів, пов'язаною зі здатністю одного зі складників втрачати термінологічне значення, опинившись поза авіаційним текстом. Ідіоматичний характер семантики екзоцентричних термінів-комполитів зумовлює необхідність описового перекладу і, відповідно, утворення багатокomпонентної сполуки (*bow-loader* – вантажне повітряне судно з відкидною носовою частиною фюзеляжу).

Семантичні межі англійських авіатермінів нерідко більш широкі та розмиті, ніж семантичні межі українських авіатермінів. Підбір структурно-семантичного відповідника до англійських авіаційних термінів ускладнений високим ступенем розвитку в українській авіатерміносистемі внутрішньогалузевої синонімії і полісемії. Оскільки здебільшого переважає часткова синонімія, вибір варіанта перекладу супроводжується генералізацією або конкретизацією значення (*leak-proof* – водонепроникний і герметичний). Розгалужена семантична структура багатьох авіаційних англійських композитів (*aerofoil* – несуча поверхня; профіль крила; крило, дужка) вимагає від перекладача обов'язкового врахування контексту.

Отже, відмінності у структурі англійських та українських авіаційних термінів-комполітів визначають специфіку лексико-семантичних і граматичних трансформацій, розмаїття способів перекладу.